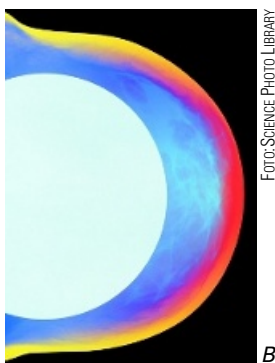

Psykisk sjuklighet och ökad dödlighet hos kvinnor med kosmetisk bröstförstoring

II Epidemiologiska studier har påvisat ett samband mellan kosmetisk bröstförstoring och suicid. Tidigare studier har även visat att kvinnor som genomgått en sådan operation på flera sätt skiljer sig från andra kvinnor. Däremot har stöd för en underliggande psykopatologi före bröstförstoring saknats.

I denna registerstudie från Danmark av kvinnor som genomgick kosmetisk bröstoperation 1973–1995 inhämtades uppgifter om vistelse på psykiatriskt sjukhus före operationen samt uppgifter om den totala dödligheten och dödsorsaken under tiden från operationsdagen till och med 1999. Totalt inkluderades 2 761 kvinnor som fick bröstimplantat, 7 071 kvinnor som genomgick bröstreduktion samt 1 736 kvinnor (kontroller) med annan kosmetisk operation.

Att suicid är vanligare bland kvinnor med kosmetisk bröstförstoring bekräftades. Jämfört med danska kvinnor i öv-

Bröstimplantat.

rigt var suicid tre gånger vanligare hos kvinnor med bröstimplantat, men även den totala mortaliteten var förhöjd. Bland kvinnor med bröstreduktion var den totala dödligheten däremot lägre, men suicid var ändå något vanligare än hos övriga danska kvinnor. Ingen skillnad förelåg för kvinnor med annan kosmetisk operation. Evidens fanns för en

högre prevalens av vård på psykiatriskt sjukhus före operationen bland kvinnor med bröstimplantat än i de övriga två grupperna. Författarna påpekar att uppgifter saknas om annan psykisk sjuklighet, livsstilsfaktorer eller livsvillkor som också kan öka suicidrisken.

Ett perspektiv som helt saknas i artikeln är betydelsen av synen på kvinnors kroppar inom medicinen såväl som i samhället. Hur ser normen för ett normalt (idealt) bröst ut? Vad hoppas kvinnor uppnå genom operationen? Vilken betydelse har detta för suicidbenägenheten? Ytterligare studier behövs, vilket även författarna understryker.

Helene Ekström

helene.ekstrom@ltkronoberg.se

Jacobsen PH, et al. Mortality and suicide among Danish women with cosmetic breast implants. Arch Intern Med. 2004;164:2450-5.

Testosteron till kvinnor som saknar äggstockar har positiv effekt på sexualitet, välbefinnande och metabolism

II Den förväntade livslängden för en västerländsk kvinna efter menopaus är omkring 30 år. Flera tidigare studier har visat att hormoner som östrogen och gulkroppshormon har effekt på livskvaliteten efter övergångsåldern. Androgener verkar på en mängd olika organ och vävnader i kroppen, men alltför lite är känt om deras betydelse hos kvinnor.

När båda äggstockarna opereras bort minskar testosteron i serum med hälften. Det kan påverka sexuell funktion och psykologiskt välbefinnande. Ett flertal studier har också visat positiva effekter av testosteronbehandling på psykosexuell funktion och på fysiskt och psykologiskt välbefinnande hos kvinnor. Androgener kan även ha positiva metabola effekter på ben- och kroppssammansättning.

Målsättningen med studierna i avhandlingen var att undersöka sambandet mellan androgener och sexuell funktion och att studera effekter på sexualitet, välbefinnande, lipider, ben- och kroppssammansättning av ett oralt androgen, testosteronundekanoat (TU), som tillägg till östrogenbehandling hos kvinnor som opererat bort sina äggstockar.

Sexuell funktion skattad av kvinnorna själva med McCoy Female Sexuality Questionnaire visade positiva samband mellan endogena androgener och lust,

upphetsning och tillfredsställelse av sexuell aktivitet. TU 40 mg gav serumnivåer av testosteron på 3,2 nmol/l. I en prospektiv behandlingsstudie med 50 kvinnor som fått livmoder och äggstockar bortopererade jämfördes sex månaders behandling med antingen testosteron-östrogen eller enbart östrogen.

Tillägg av testosteron till östrogen förbättrade signifikant svaren på 10 av 14 frågor i McCoys frågeformulär och visade bättre effekt på kvinnors intresse för och glädje av sex, liksom deras tillfredsställelse med omfattningen av sexuell aktivitet än vad enbart östrogenbehandling gjorde. Det frågeformulär som skattade psykologiskt välbefinnande, Psychological General Well-Being (PGWB), visade lika stora förbättringar med båda behandlingsregimerna.

Serummarkörerna »procollagen type 1 carboxy propeptide« och IGF-I antydde att kombinerat testosteron-östrogen hade positiv effekt på ben, men vi kunde inte påvisa någon skillnad i benskivstet efter sex månader mätt med DEXA.

Däremot ökade muskelmassan signifikant efter sex månaders testosterontillägg, men vi såg ingen ändring av BMI eller fettdistribution. HDL-kolesterol minskade med 13 procent. Lindrig, ökad behåring och/eller akne förekom hos åtta

kvinnor under behandling med testosteron-östrogen.

Avhandlingen visar att androgener har betydelse för kvinnans sexuella funktion. Tillägg av testosteron till östrogenbehandling hos kvinnor som fått sina äggstockar bortopererade förbättrade den psykosexuella funktionen. Även positiva effekter på ben- och kroppssammansättning kan vara betydelsefulla. TU är ett oralt alternativ för testosteronbehandling till kvinnor. Regelbunden övervakning under behandlingen rekommenderas på grund av stora individuella variationer i absorption och erhållna serumnivåer.

En definition av androgenbrist hos kvinnor bygger på symtom och fritt testosteron. Androgenbrist kan vara orsakad av dysfunktion i hypofysen, äggstockarna eller binjurebarken. Det finns idag inga registrerade testosteronpreparat för behandling av androgenbrist hos kvinnor. Multicenterstudier med testosteronplåster pågår med inriktning på att finna fysiologiska doser och indikationer för behandling av kvinnor.

Angelique Flöter Rådestad

ange.radestad@telia.com

Avhandling. Flöter Rådestad A. Testosterone treatment in women – aspects on sexuality, well-being and metabolism. Stockholm: Karolinska institutet; 2004.

Acetylcystein gör ingen nytta vid KOL

Acetylcystein används ofta som mukolytikum vid kronisk bronkit och kroniskt obstruktiv lungsjukdom (KOL). Långtidsbehandling med acetylcystein har i tidigare studier minskat antalet exacerbationer med cirka en fjärdedel, framför allt vid kronisk bronkit.

Mycket talar för att oxidativ stress spelar en viktig roll för patogenesen vid KOL. Antioxidanter som acetylcystein skulle teoretiskt kunna minska den oxidativa stressen vid KOL. För att undersöka denna hypotes genomförde Decramer och medarbetare en dubbelblind, randomiserad, placebokontrollerad multicenterstudie, där patienter med KOL fick endera 600 mg acetylcystein per dag eller placebo.

Patienterna följdes under tre år, och studien var designad för att mäta om acetylcystein kunde bromsa lungfunktionsförsämringen och minska antalet exacerbationer samt i andra hand undersöka om livskvaliteten förbättrades.

523 patienter deltog i studien. Bara

rökare och före detta rökare inkluderades, och vid utvärderingen gjordes intention-to-treat-analyser av alla randomiserade patienter med minst en FEV₁-registrering efter randomiseringen.

Studien visade att 600 mg acetylcystein i tablettform per dag inte påverkade lungfunktionsförsämringen vid KOL, mätt som minskning av FEV₁ och VK. Inte heller påverkades antalet exacerbationer eller livskvaliteten.

75 procent av patienterna behandlades med inhalationssteroider trots att indikationen enligt internationella riktlinjer kunde ifrågasättas hos flertalet av dem. Författarna spekulerade i om det faktum att patienterna hade annan behandling påverkade resultaten.

Det är positivt att Lancet publicerar en negativ läkemedelsstudie, och det är frestande att dra slutsatsen att vi har en överförskrivning av acetylcystein (och inhalationssteroider) till KOL-patienter, men författarna föreslår att man i kom-

mande studier bör testa högre doser av acetylcystein.

Under det första året förbättrades livskvaliteten både för den behandlade gruppen och för placebogruppen medan den därefter försämrades. Måhända var detta en effekt av att patienterna omhändertogs i en studiemiljö där man engagerade sig i deras kroniska sjukdom. Rehabiliteringsprogram fyller en lika viktig roll som farmakologisk behandling vid KOL, men den viktigaste åtgärden för att bromsa lungfunktionsförsämringen vid KOL är rökstopp. Vi skulle förmodligen nå bättre resultat om vi använde en del av de resurser vi lägger på farmakologisk behandling av KOL på rökavvänjning i stället.

Rune Lundgren

rune.lundgren@vll.se

Decramer M, et al. Effects of N-acetylcysteine on outcomes in chronic obstructive pulmonary disease (Bronchitis Randomized on NAC Cost-Utility Study, BRONCUS): a randomised placebo-controlled trial. *Lancet*. 2005;365:1552-60.

Mjolk ökar inte risken för hjärt-kärlsjukdom

Intag av mjölk och mjölkprodukter anses av många ha ogynnsamma effekter på hjärta och kärl. Olika stöd för hypotesen har använts; dels att mjölk höjer kolesterolvärdet, dels att epidemiologiska studier visat ett starkt samband mellan olika nationers intag av mjölk och samma länders hjärtmortalitet.

Nyligen publicerade Elwood och medarbetare resultaten av en 20-årig prospektiv kohortstudie av sambandet mellan mjölkkonsumtion och kardiovaskulär sjukdom hos 665 män i åldern 45-64 år, the Caerphilly cohort study, vars resultat effektivt motbevisat denna tes [1].

Vid starten fick alla deltagare och deras partner noggranna instruktioner om att väga och bokföra allt intag av mat och dryck under en vecka. Därefter beräknades det totala intaget av mjölk inklusive den mängd som ingick i bakverk och olika maträtter. I tillägg fyllde deltagarna i ett formulär där de skattade det vanliga intaget av olika födoämnen. Vart femte år genomfördes anamnestic utfrågning och klinisk undersökning med EKG på specialklinik, och ett nytt frågeformulär fylldes i.

Vid studiens avslutning, 19-23 år senare, delades männen in i två grupper. Grupp A bestod av 333 män som konsumerat mindre än motsvarande 195 ml mjölk dagligen. Grupp B bestod av 332

män som konsumerat mer. I grupp A hade 88 haft stroke eller hjärtinfarkt och i grupp B 64. Efter korrektion för ålder, total energikonsumtion, rökning och socialgrupp befanns den relativa risken för hjärtinfarkt i grupp B jämfört med grupp A vara 0,88 (0,56-1,40) och den relativa risken för ischemisk stroke 0,52 (0,27-0,99). Efter ytterligare korrektion för BMI, systoliskt blodtryck samt alkohol- och fettkonsumtion var den relativa risken för totalmortalitet i grupp B 1,08 (0,74-1,58).

Kommentar. Elwoodgruppens resultat överensstämmer med dem som framkommit av deras egen metaanalys av tio liknande studier omfattande mer än 400 000 individer av bägge könen [2]. Således fann man att hos högkonsumenterna jämfört med lågkonsumenterna var risken för hjärtinfarkt 0,87 (0,74-1,03), risken för ischemisk stroke 0,83 (0,77-0,90) och risken för alla typer av vaskulära händelser 0,84 (0,78-0,90).

Trots att det finns felkällor även i kohortstudier är det, som Elwood och medarbetare framhåller, svårt att föreställa sig hur en skadlig inverkan på hjärt-kärlsystemet skulle ha missats på grund av att man översett någon störfaktor. Resultaten visar också hur farligt det kan vara att lita på epidemiologiska studier, som sällan eller aldrig korrigeras för andra faktorer och som bekräftar den gam-

FOTO: SCIENCE PHOTO LIBRARY

The Caerphilly cohort study motbevisar hypotesen att mjölk har ogynnsamma effekter på hjärta och kärl.

la sanningen att epidemiologiska studier är värdelösa som kausalitetsbevis, men förträffliga till att falsifiera hypoteser.

Uffe Ravnskov

ravnskov@tele2.se

1. Elwood PC, et al. Milk consumption, stroke, and heart attack risk: evidence from the Caerphilly cohort of older men. *J Epidemiol Community Health*. 2005; 59:502-5.
2. Elwood PC, et al. Milk drinking, ischaemic heart disease and ischaemic stroke. II. Evidence from cohort studies. *Eur J Clin Nutr*. 2004;58:718-24.